

Intervju Jasna Omejec, predsjednica Ustavnog suda:

Političari, Ustavnim sudom se ne igrajte

Referendum je nužan ako je amandman o ukidanju Ustavnog suda uopće dopustiv

Kontrola politike Ne podcjenjujmo procese koje upravo gledamo u Poljskoj i Mađarskoj

OBZOR. 4

DAVOR PUKLAVEC/PIXSELL

Intervju

Jasna Omejec

Razgovarao Marinko Jurasic
marinko.jurasic@vecernji.net

Poigravanje s temeljnim ustavnim institucijama prerasta u opasan državni eksperiment

Ne znam jesu li društveno opasniji zagovornici teško shvatljivih ideja o nepotrebnosti Ustavnog suda (Ivan Lovrinović, Nansi Tireli...), kod kojih je riječ o neznanju, ili političari koji nešto znaju o ustavnom sudstvu (Zoran Milanović), ali žele eliminirati nositelje sudske kontrole nad politikom. Čak i ako je amandman o ukidanju Ustavnog suda moguć, o tomu treba odlučiti na referendumu

I

ako je po ocjeni stručnjaka Ustavni sud pod vodstvom Jasne Omejec najbolji od 1990., čak i ozbiljni političari bez imalo uvijanja daju legitimitet ideji iz žutoga tiska o skorašnjem tihom gašenju čuvara Ustava i temeljnih ljudskih prava. O tim i drugim kontroverzama razgovaramo s Jasnom Omejec.

Ustavni je sud lani donio niz kontroverznih odluka u slučajevima Glavaš, Sanader, Banić, izborni zakon...

Te su odluke postale kontroverzne ne zbog onoga što u njima piše, nego zbog onoga što je javnosti predočeno da u njima piše.

Bivši predsjednik saborskog Odbora za Ustav Peda Grbin tvrdi da je Ustavni sud omogućio kandidiranje "kriminalaca" za Hrvatski sabor.

To nije točno. Krug osoba koje se smiju kandidirati na izborima propisao je u veljači 2015. Hrvatski sabor, sve do toga da se kandidirati mogu i osobe koje su pravomoćno osuđene na bezuvjetne kazne zatvora do šest mjeseci.

Ustavni sud nema veze s tim?

Točno tako. Sabor je u svakom slučaju mogao, a možda i morao, biti stroži u tom pitanju, suziti krug tih ljudi, ali to nije učinio. Nije na Ustavnom sudu da preispituje takvo političko opredjeljenje Sabora.

Sabor ste upozorili o tome?

Naravno. Ustavni sud je jasno rekao da je u javnom interesu izbjeći aktivnu ulogu počinitelja kaznenih djela u političkom odlučivanju. Izričkom je naglasio da je zabrana sudjelovanja u političkom odlučivanju počinitelja teških i specifičnih kaznenih djela pretpostavka za očuvanje demokracije, vladavine prava i javnog morala.

Što ste onda ukinuli?

Ukinuli smo samo jednu iznimku. Vidite, Sabor je iznimno zabranio kandidiranje osobama osuđenima i za najlakša kaznena djela zloporabe položaja i ovlasti, čak i uvjetno. Tako ih je izjednačio s počiniteljima genocida, tero-

rizma, mučenja, ropstva, teškog ubojstva. Štoviše, ti su ljudi manje prihvatljivi za Sabor od silovatelja i pedofila, kojima je zakon dopustio kandidiranje po onom općem pravilu. Sabor je time stvorio strašnu neravnotežu. To se moralo ispraviti.

Zbog rušenja presude Ivi Sanderu u slučaju Hypo dio stručne javnosti tvrdi da ste srušili i ustavnu odredbu o nezastrijevanju ratnog profiterstva, iako za to niste ovlašteni?

Ta ustavna odredba nije srušena. Ustavni sud protumačio je ustavni amandman iz 2010. tako da bude u skladu s cjelinom ustavnog teksta i s najvišim ustavnim vrednotama. Vrijeme će pokazati da je ta odluka Ustavnog suda bila i opravdana i nužna. Sve ostalo su prigodne tužaljke.

Dojam je da o tzv. kabinetskim službenicima niste slučajno odlučili pet do 12. Dopustili ste bivšoj vlasti neustavno zapošljavanje, a onemogućili budućoj vlasti.

Sve do odluke Ustavnog suda vrijedila je presumpcija ustavnosti takvog zapošljavanja. Treba izbjegavati nove nepravde i nepotrebne sudske sporove.

Uskoro odlučujete o zakonu kojim se uređuje pobačaj?

Sudski odgovor na pitanje novinara o stanju tog predmeta doveo je do te čudne vijesti u medijima, na koju su odmah uslijedile reakcije. Sve bez osnove, kako to već često biva kod nas.

Kada će onda taj predmet doći na red? Može li Ustavni sud ići korak ispred društva, biti predvodnik, barem dajući smjernice ili mora ići ukorak s društvenim shvaćanjima?

Predmet je na Sudu 25 godina. Hoće li se o njemu početi raspravljati ovisi o sjednici Suda, a ne o meni. To sam rekla i spomenutom novinaru. Inače, Ustavni sud uvijek mora ići korak dalje, ali mora paziti da između njegove odluke i društvenog realiteta ne nastane nepremostivi rascjep.

Koje važnije odluke donosite do isteka vašeg mandata, o konverziji kredita u švicarskim francima, Obiteljskom zakonu...?

Teško je reći. Na Ustavnom sudu trenutačno je puno složenih i sistemskih predmeta.

Član Mosta Ivan Lovrinović zamjera vam to što ne rješavate

valutnu klauzulu, a sindikati su je osporili još prije četiri godine. Opekli ste se i na slučaju Glavaš. Kako god odluka bila teška, je li odugovlačenje gore od bilo kakve odluke?

Dobro je što će prof. Lovrinović sada moći riješiti problem valutne klauzule tamo gdje se on i treba rješavati, u Saboru i Vladi, i time prihvatiti odgovornost za posljedice te mjere. Inače, za razliku od redovnog sudstva, u ustavnom sudstvu vrijedi i jedno specifično pravilo. Kaže se da je ponekad najbolja odluka ona koja nije donesena.

Liderica Laburista Nansi Tireli kaže da nam Ustavni sud ne treba jer imamo Europski sud za ljudska prava?

To je protivno supsidijarnosti zaštite pred Europskim sudom, koji nadzire samo pojedinačne sudske predmete. Uzgred, praksa tog suda dovela je do napuštanja koncepta pravomoćnosti sudske presude ako su u pitanju povrede ljudskih prava. To je usporedivo s našim ustavnim tužbama. Standardi odlučivanja su isti. S druge strane, Europski sud ne nadzire hrvatske zakone i druge propise, ne nadzire izbore i političke stranke, ne odlučuje o sukobima nadležnosti, o odgovornosti predsjednika Republike...

I Lovrinović se pita čemu služi Ustavni sud jer s njim "nikad kraja sudovanju". Dakle, Sud opet ima osporavatelje na vlasti, a Zoran Milanović ima istomišljenike.

Ustavni sud služi građanima. Sud ih štiti od samovolje države, bila ona u obliku zakona, uredbе ili sudske presude. Želim vjerovati da je kod većine zagovornika takvih teško shvatljivih ideja riječ o neznanju ili neupućenosti. Očito je riječ o stavovima koji su oblikovani na pričama "rekla-kazala" o Europskom i Ustavnom sudu te njihovim odlukama, skupljenima po saborskim kuloarima i stranačkim hodnicima. Doduše, ne znam jesu li "opasniji" ti ili pak oni političari koji nešto znaju o ustavnom sudstvu.

Je li kod potonjih riječ o svojevrsnom programu?

Skinu li se slojevi u koje je zamotana cijela priča o ukidanju hrvatskog ustavnog sudstva, u njezinoj srži ostaje samo gola volja za neograničenom političkom moći. Ovdje je kritika rada Ustavnog suda samo sredstvo iza kojeg se krije uvijek isti politički cilj – eliminirati nositelje sudske

S predsjednicom Ustavnog suda o kontroverzama i tihom gašenju te institucije

Bilo je opravdano i nužno tumačiti ustavnu odredbu o nezastarijevanju ratnog profiterstva

Bez osnove su čudne vijesti u medijima da će Ustavni sud nakon 25 godina odlučiti o pobačaju

BORIS ŠČITAR

Nije točno da smo omogućili kandidiranje "kriminalaca" na izborima. Hrvatski sabor je mogao, a možda i morao, biti stroži po tom pitanju

kontrole nad politikom. Ne treba omalovažavati i podcjenjivati te procese. Upravo ih gledamo u Poljskoj, prije toga u Mađarskoj. Pogledajte samo reakcije EU.

O kojim to slojevima, u koje je umotana ta priča, govorite?
Zamislimo kutiju s nekoliko omota. Prvi omot su ustavni amandmani SDP-a iz 2010. da se ustavni suci biraju 2/3 većinom glasova svih zastupnika. Preko toga se prostire omot svih mogućih prepreka koje sprječavaju da se ta većina postigne u Saboru. Slijedi još jedan omot – netrpeljivost nekih političkih elita prema Ustavnom sudu, koja se onda preko medija spretno prelijeva na cjelokupnu javnost. Građani su preplavljeni informacijama o "skandaloznim" odlukama Ustavnog suda. Javlja

se i teza da on zapravo i nije sud, odnosno da je politički sud, dakle nešto negativno. To je privlačni celofan za javnost.

Na to se nadovezuje i priča o imenovanju ustavnih sudaca.
Točno tako. Sve je to opet zamotano u novi omot, novu priču o sramotnom načinu na koji je Sabor izabrao ove suce, ali i one prethodne, pa i one prije toga, o njihovim sumnjivim kvalifikacijama, o njihovim rođjačko-kumovskim odnosima i vezama s politikom. Pa sve to opet zamotano u priču o tome kako se ustavnim sucima "omilila fotelja" i ne žele iz nje. Kao da to ovisi o njima.

Ustavni sud počeli su kritizirati i suci te državni odvjetnici.
Ta nova pojava, iako rijetka, logič-

Vlada i Sabor mogu riješiti problem valutne klauzule koji mi nismo riješili četiri godine. U ustavnom sudstvu nekad je najbolja odluka ona koja nije donesena

na je posljedica političkog govora jer on dobro dođe ranjenom egu pravosudnog dužnosnika. To da se Ustavni sud ponaša kao redovni sud, da utvrđuje činjenice, itd. netočni su, ali spretno plasirani izgovori. Kada državna odvjetnica s ironičnim podsmijehom govori o ustavnoj tužbi kao o džokeru za ljude pod kaznenim progonom, onda je to znak za uzburanost, znak da ulazimo u patološko stanje funkcioniranja države.

Ima li kraja, kamo to vodi?
Kraj se nazire. Taj višeslojni paket danas se nastoji zamotati u nepropusni završni omot koji jasno naznačuje da kutija u budućnosti treba ostati zatvorena. Drugim riječima, treba pustiti da Ustavni sud tiho zamre. Time bi nestala i sudska kontrola

političkog odlučivanja.

Što vidite kao uzrok tome?
Načelno i generalno govoreći, vidim nezrelost, neznanje i aroganciju. Vidim nespremnost nekih parlamentarnih političkih stranaka i političara da preuzmu odgovornost za provedbu ustavnog programa koji ih obvezuje. Vidim nesnalaženje dijela pravosudne vlasti u okvirima ustavne demokracije. Njihovo olako poigravanje s temeljnim ustavnim institucijama prerasta u opasni državni eksperiment.

Hoće li on uspjeti?
Kad god je država bila na rubu, Hrvatski sabor je znao odgovoriti na pravi način. Govorim o instituci-

Nastavak na 6. stranici

Intervju

cionalnoj, državnoj politici.

Međutim, za razliku od Mađarske i Poljske, kod nas se otvoreno zagovara baš ukidanje Ustavnog suda.

Načelno, ako bi uopće amandman o ukidanju Ustavnog suda bio dopušten, takva bi odluka o promjeni Ustava morala biti donesena na referendumu, jer bez Ustavnog suda Hrvatska više ne bi bila ista država koju smo stvorili 1990. godine. Nadam se da će i naša akademska zajednica progovoriti o tome.

Ustavni sud ostao je na 10 od 13 sudaca, u lipnju na samo šestoro, u studenom na troje. Kako bi se spriječila blokada, akademik Davor Krapac predlaže novu interpretaciju Ustava, da se mandat sudaca produljuje sve dok na dužnost ne stupe novoizabrani suci. Iznimna mogućnost produljenja mandata samo do šest mjeseci ne bi se odnosila na slučaj kad Sabor ne izabere suce. Može li Ustavni sud spasiti sam sebe interventnim tumačenjem ne dođe li do konsenzusa oko izbora desetero sudaca?

Ustavni sud nije sudionik rasprave o prijedlogu akademika Krapca. Primarno je postići zreli politički dogovor 2/3 parlamentarne većine o novim sucima. Interventne mjere ili tumačenja postojećeg ustavnog teksta svakako mogu pomoći u međurazdoblju, ali oni nisu trajno rješenje.

Dio javnosti, pa i stručni, nije zadovoljila reakcija Ustavnog suda na afere dviju ustavnih sutkinja. Tada ste rekli da se do formiranja Sabora i Vlade više nećete očitovati o tome. Znači li to da je nakon formiranja Vlade moguća nova reakcija?

Taj politički proces se malo odužio, a meni se približava kraj mandata. Unatoč tome, reagirat ću bude li potrebe.

Ostali ste pri stavu da se Ustavni sud neće miješati u političke procese unatoč pozivima i nekih ustavnih stručnjaka

Kad je riječ o "jednom izvrsnom pojedincu" ponovljeni mandat ne bi smio biti smetnja. Odluka o tomu jesam li ja ta koja to iznimno zaslužuje, ne ovisi o meni

da se očitujete o različitim tumačenjima izbora mandatarata. Znači li to da ne biste reagirali ni na pogrešna tumačenja i nepravilnu primjenu Ustava?

Na pitanja vezana uz sastavljanje Vlade ne mogu odgovarati. Tu molim za razumijevanje.

Je li predsjednica dobro postupila što je tražila inače neobvezujuće mišljenje ustavnih stručnjaka, a ne očitovanje Ustavnog suda? Znači li vaš stav o nemiješanju da bi to bio i odgovor predsjednici?

S obzirom na dužnost koju obnašam, na to ne mogu odgovarati.

Biste li odgovorili barem na pitanja o potrebnim promjenama Ustava kad je riječ o sastavljanju Vlade i o ovlastima Ustavnog suda da ocjenjuje ustavnost izbora mandatarata? Moram ponoviti isti odgovor.

Znači, o tomu ćete govoriti tek kad više nećete biti ustavna sutkinja?

Tako je.

Pred kraj ste svoga drugog mandata na Ustavnom sudu. Nema zakonskih prepreka da i treći put budete izabrani. Predsjednik austrijskog ustavnog suda dr. Gerhart Holzinger je kao 48-godišnjak još 1995. izabran za ustavnog suca i mandat mu traje do isteka godine u kojoj će navršiti 70 godina. Suci njemačkog Saveznog ustavnog suda ograničeni su na jedan mandat od 12 godina. Kakav je vaš stav o tomu?

Ne treba mehanički preuzimati inozemna rješenja, već ih treba prilagoditi nacionalnim potrebama i specifičnostima hrvatskog državnog života, uvijek uz uvažavanje europskog okvira. Sadašnji je mandat od osam godina prekratak, najkraći u Europi. U načelu sam za jedan dugi mandat uz restriktivno postavljene iznimke mogućeg reizbora.

Lani u siječnju rekli ste mi da je prerano propitivati vas o tomu jeste li odlučili ili još ne razmišljate što ćete, možda i ostati na Ustavnom sudu?

Ponovljeni mandat ne bi smio biti smetnja ako je riječ o onom "jednom izvrsnom pojedincu" koji iznimno zaslužuje da bude ponovo izabran, kako je to formulirala Venecijanska komisija. Dakle, ostaje da se vidi jesam li ja taj "jedan izvrsni pojedinac" ili ne. Odluka ne ovisi o meni. •

Bude li potrebe, iako joj istječe mandat, Ormejec će još reagirati na afere dviju ustavnih sutkinja

Interventne mjere ili tumačenja ustavnog teksta o produljenju mandata sudaca mogu pomoći, ali nisu trajno rješenje. Primarno je postići zreli politički dogovor u parlamentu o novim sucima Ustavnog suda